

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > פסח 034 המוסג רגל תשעה

פסח 034 המוסג רגל תשעה

שלוש רגלים

בידוע ישנם ג' מועדים - חג המצות, חג השבועות וחג הסוכות.

מעינו מספר שמות בלשון תורה ובלשון חז"ל לחג המצות, חג השבועות וחג הסוכות: "זמנים", "חגים", "מועדים" ו"רגלים".

הטעם שנקראו "זמנים" הוא על שם הפסוק: "החודש הזה לכם ראש חודשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה" (שמות יב, ב). סדר הזמנים מסודר על פי המועדים, ולכן נקראו 'זמנים', שקובעים את הזמן.

מלבד זאת נקראים הם גם "חגים", מלשון 'מחוג', גלגל שחוזר על עצמו בכל שנה.

ונקראו ג"כ מועדים, מלשון 'בית ועד'. "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ד" (שמות לד, בג), הרי שכל בית ישראל מתוועדים יחד בעלייה לרגל. אך ה'ועד' אינו רק ועד של ישראל בינם לבין עצמם, אלא יתר על כן, ישנו 'ועד' שישראל מתוועדים עם הקב"ה - "את פני האדון ד". הרי שיש 'ועד' מצד שכל כנסת ישראל מתוועדת יחד, ויש 'ועד' מצד שכנסת ישראל מתוועדת עם 'מי שאמר והיה העולם'.

שם נוסף, הוא 'רגלים'. בפשטות, הטעם לשם זה הוא כפי המבואר בתחילת מסכת חגיגה (ב ע"א), שחוגר פטור מעלייה לרגלים, משום ש'רגלים' הוא לשון רגלים, שצריך לעלות ברגליו לביהמ"ק.

רגל - להוליך האדם למקום אחר נתבונן כעת בלשון 'רגלים'.

'רגלים' הוא לשון רגליים. המשנה באבות (פ"א מ"ב) אומרת "על שלושה דברים העולם עומד" וכו', וכשם שהעולם עומד על שלושה רגליים, כך גם הזמן עומד על שלושה רגליים, שהם חג המצות, חג הסוכות וחג השבועות. כשם שבממד המקום, היינו העולם, יש ג' רגליים, כך גם בממד זמן יש רגליים. ג' הרגלים הם המעמידים את הזמן כולו. מה רגלים.

ביתר הבנה, המילה 'רגל' משמשת במשמעות של 'בשביל'. כמו שמצינו שאומר יעקב ללבן: "ויברך ד' אותך לרגלי" (בראשית ל, ל). וכן מצעו בלשון הכתוב: "רגלי חסידיו ישמור" (שמואל א ב, ט).

ג' רגלים נקראים רגלים, מלשון: 'למען', 'בשביל', 'בגלל'. ולפיכך ג' הרגלים, נקראים רגלים, כי אינם לעצמם, אלא הם בשביל. 'רגלי חסידיו ישמור' - בגלל חסידיו ישמור. הרגלים מביאים למקום אחר.

מי שהמועד שלו מסתיים בפסח עצמו, הרי שאצלו פסח, שבועות וסוכות אינם בבחינת רגלים, אלא הם בבחינת גוף. אליבא דאמת, הרגלים מטרתם להביא את האדם למשהו עליון יותר. רגלים, תכליתם להוליך את האדם ממקום אחד למקום אחר.

א"ב העמדנו שני צדדים: מצד אחד הרגלים מעמידים את האדם, כמו שהוזכר בתחילה - "על שלושה דברים העולם עומד", ומצד שני, הם מוליכים את האדם למקום אחר. לפי זה, מה שנאמר "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדון ה'"

(שמות בג, יז), הכוונה שג' הרגלים תובעים את האדם שרגליו יעלו למקום המקדש, בבחינת 'הכל מעלין לירושלים' (בתובות קי ע"ב). הרגלים נקראים רגלים, כיון שבזמן הרגלים כולם עולים ומתעלים למקום בית המקדש.

בזמן הרגלים צריכה להיות עלייה בקומת נפשו של האדם. כמו שהיה בבחינת מקום שכל אחד עולה למקום המקדש, כך צריך להיות בבחינת נפש, בקומת נפשו של אדם, שצריך לעלות ממקומו למקום עליון יותר.

בח ההרגל דקדושה

נמצא, שהרגלים עניינם להעלות את האדם ממדרגתו שבה הוא נמצא, למדרגה יותר עליונה. כיצד ניתן לעשות זאת?

בלשון תורה יש לשון של 'רגל' מלשון רגליים שהולכות, ויש לשון של ריגול, כפי שאומר יוסף לאחיו "מרגלים אתם" (בראשית מב, ט), ומפרש שם התרגום שלשון ריגול הוא לשון חיפוש.

בח הרגל מעורר תביעה של עלייה, ומעורר תביעה של חיפוש, כמו מרגל שבא לראות את ערוות הארץ, שבא לבדוק את הדבר.

ולבן תחילת פסח, שהוא הרגל הראשון, מתחיל בבדיקת חמץ - 'אור ליי"ד בודקים את החמץ' (פסחים ב ע"א), תחילת בל המועדים בולם הינה בבדיקת חמץ שהוא חיפוש. רגל הוא מלשון 'לרגל', שהנפש מחפשת.

בח הרגל תובע חיפוש, ולבן תחילת בל המועדים בולם, שהוא פסח, מתחילה הארתו קודם לבן בליל י"ד, בבדיקת חמץ, שאז מתגלה בח של חיפוש, והוא תחילת מהות הרגלים. אין זה רק היבטי תימצי בעלמא שלא יעבור בבל יראה ובל ימצא, אלא תחילת מהות המועדים מתחילה בחיפוש. רגלים, מלשון ריגול, לשון חיפוש.

"טוב לו לאדם שלא נברא משנברא, ועבשיו שנברא ימשמש במעשיו, ואמרי לה יפשפש במעשיו" (עירובין יג ע"ב). מהו החיפוש שמתגלה מתוקף המועדים?

הרגלים נקראים רגלים מלשון הרגל, בפי הנוסח בברכות השחר: 'שתרגילנו בתורתך'. זהו הרגל של קדושה, אך בנגד זה יש הרגלים שאינם של קדושה - ופעמים שייבים לצד ההפוך. ג' רגלים שמתגלה בהם קדושה, ע"י הרגלים והעלייה תחילתם ע"י חיפוש, ותחילת החיפוש הראשון שהאדם צריך לעשות, הוא בבל קומת ההרגלים של קומת נפשו. זהו החיפוש שהאדם מחפש בבל הרגליו לראות ולבדוק היבן הם הרגלים קדושה, והיבן הם שייבים לצד השני.

'תעבדון את האלוקים על ההר הזה' (שמות ג, יב). סופרים חמישים יום, עד מתן תורה, ובמתן תורה מתגלה בחינת 'ותרגילנו בתורתך'. תחילת יציאת מצרים היא ליל ט"ו, וקודם לבן הוא ליל י"ד - שזהו החיפוש להגיע אל הלילה האמיתי של 'ותרגילנו בתורתך', שהוא חג השבועות. זהו ההרגל הפשוט, כמו שאמר דוד המלך 'חשבתי דרבי ואשיבה רגלי אל עדותיך' (תהלים קיט, נט), בבל יום הייתי מחשב לילך לבתי תיאטראות, ורגלי מוליבות אותי אל בית המדרש (ויקרא רבה לה, א).

זהו העומק של החיפוש, המשמוש. זהו האור של הרגלים, שהאדם מרגל ומחפש בתוך עצמו לברר את בח ההרגל שבנפשו. בל שאר ההרגלים האחרים שיש בנפש, אם הם הרגל פסול, אז הם צריכים בדיקה בחורים ובסדקים, ביטול וביעור. אך יתר על כן, צריך שבל המבונים של בל ההרגלים בולם, יהיו באופן של 'ותרגילנו בתורתך'.

החיטוש אחר ההרגלים וביעורם, צריך להיות באופן של מדרגה. למילה 'רגל' ישנה משמעות נוספת - 'מה יפו פעמיך' (שיר השירים ז, ב), רגלים לשון 'פעמים' - הדרגה.

באשר האדם מברר את חלקי הרגלי הנפש, הסדר שצריך שיצטייר לו, הוא בל סוגי ההרגלים שיש לו בחיים, ולברר בהדרגה, באופן של רגלים שנקראו פעמים, 'מה יפו פעמיך' - באופן של הדרגה ובניין. כמו שאומר המסילת ישרים, שמדרגת החסידות אינה נקנית בבת אחת.

מצד כך, רגלים - בח של חיפוש, של ההרגלים - צריך לברר אותם באופן של הדרגה. רגלים הוא מלשון פעמים, 'מה יפו פעמיך בנעלים' - זה אחר זה דייקא. אך המבון הוא בסוד "סוף מעשה במחשבה תחילה" (פיוט לכה דודי) - לגעת בהרגל המוחלט, "תעבדון את האלוקים על ההר הזה" (שמות ג, יב).

על מנת כן, צריך שיהיה לאדם בחינת "עולם ברור ראיתי" (פסחים נ ע"א), שיהיו ברורים לו בוחות ההרגל שבנפשו, שיהיו ברורים לו החלקים מתתא לעילא, לפי סדר שהאדם רושם לעצמו את בל חלקי הנפש. אז הוא עובד לברר אותם בזה אחר

זה, וזהו בוח הרגלים, שנקרא חיפוש - לחפש את ההרגל שבנפש, עד שמגיעים ל"תרגילנו בתורתך". זהו שלב ראשון שמתגלה מבח המדרגה שנקראת רגלים.

השלב השני בעבודה - לברר להיבן הנפש הולך

העבודה הפנימית יותר, היא מבח ההארה שנקראת רגלים. רגל נקרא רגל, מבח אותו שורש של 'באיל תערוג על אפיקי מים בן נפשי תערוג אליך אלוקים' (תהלים מב, ב), לשון ערגה.

הרמב"ן אומר (ויקרא כג, מ) שאתרוג נקרא בכך מלשון חמדה, לשון ערגה, שהאדם עורג אל הדבר.

רגליו של אדם מוליכות אותו להיבן שהוא חפץ. ובמו שאמרו חז"ל בסוף מסכת סובה (נג ע"א), במעשה של שלמה המלך שם. בלומר, ברגלים מתגלה בעומק שהם מוליכות אותו להיבן שהוא עורג, "באיל תערוג בן נפשי תערוג אליך אלוקים". ברגלים מתגלה בוח של ערגה, להיבן הנפש שלו שאפת. הרגלים של האדם רצים, רצים לשון ריצה, רצון. עומק תענוג נפשו נוטה, להיכן עומק רצונו נוטה.

במבט הזה, התוקף של גילוי ג' הרגלים, שהכח של העלייה ברגלים, הכח של לפשפש ולמשמש - המהלך הראשון שהאדם צריך לפשפש בנפש הוא, בכח ההרגל. לאחר שהאדם עושה זאת, כאן מגיע המהלך השני הנוסף, שהאדם צריך לברר ולאחר מכן לבער את כוח הערגה שבנפש - להיכן הוא פונה.

באשר בני ישראל יצאו ממצרים, 'מבית עבדים פדיתנו', זו איננה רק יציאה באופן של גוף, מטיט ואבן ליציאה של גאולה. אלא עומק הגאולה הוא גאולתם של ה"שבעים נפש". 'ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו' - זוהי קירבה של בירור הנפש. נפש הוא לשון רצון, כמו שנאמר 'אם יש את נפשכם' (בראשית בג, ח), הרצון הוא זה שירד לגלות, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו - כאשר מתגלה הגאולה, מתגלה הג' רגלים, מתגלה להיכן ערגת האדם פונה. מתגלה האור האמיתי להיכן האור צריך לפנות, מכח להיכן שאדם רוצה לשם רגליו מוליכות אותו, ומתגלה הצד השני היכן הוא נמצא ביחס לג' רגלים.

בבח תוקף הארת הרגל - מתגלה הכח להיכן הערגה של האדם צריכה לפנות, אך מאידך, אם האדם מברר את עצמו והוא רואה להיכן הנפש שלו עורגת, ומהיכן היא מתענגת, הרי ששם ניכרת המדרגה האמיתית של האדם, ביחס לג' רגלים.

הפנימיות של מעות שמחת יו"ט

הנה, המצוה הייחודית שנאמרה בג' רגלים, היא 'ושמחת בחגך' - בבשר ויין (עיין פסחים קט ע"א). הגילוי שמתגלה בימי הרגל הוא - במה האדם שמח. כלפי הנפש הבהמית שבאדם, יש שמחה מצד הבשר והיין, אך הטעם הוא שעל מנת שהשמחה תהיה שלימה, צריך שגם הנפש הבהמית תהיה שמחה. אך אוי לו למי שכל שמחתו ברגל היא רק בבשר ויין!

באשר נאמרה מצוה של "ושמחת בחגך", יש מצוה של שמחה בחג, שמחה של מצוה ברגלים, השמחה לשמוח במקום שלשם הנפש עורגת. משם מגיע עומק השמחה של הנפש.

פנים, אז השמחה שלו היא בה'. הוא שמח בה' ותורתו, וזהו מקום שמחתו האמיתית. הרגל שנאמר בו 'ושמחת בחגך', הוא זמן הבירור של הרגלים, לברר האם השמחה באה רק מ'קליות ואגוזים', מ'בשר ויין', או שהשמחה באה ממקום שלם. לשם הנפש האלווקית עורגת.

בשלושת הרגלים מתגלה בח של 'ושמחת בחגך', והוא בירור מהיבן מגיע מקום השמחה. זה לא רק שהרגלים הוא זמן שמחה, אלא מתברר מהיבן מגיעה שמחתו של האדם, וזה מהמקום שמשם הנפש שלו עורגת. זה לא רק שהוא מצרף את עצמו של השמחה, אלא "רגלים" פירושו שהשמחה שמתגלה ברגלים היא שמחה שמבררת את מדרגת האדם היבן מקומו. ואז השמחה שמתגלה, מבררת את מקור הווית האדם, היבן גדרו והיבן מקום שמחתו.

סיבום שני שלבי העבודה בשלש רגלים

אלו שני המהלכים שהתבררו השתא מהי עלייה לרגל, ומהו חיפוש. החיפוש הראשון הוא שהאדם מחפש את בוח ההרגל שבנפש, עד שהוא מגיע למקום של "ותרגילנו בתורתך". החלק השני שמתגלה בבחינת רגלים, הוא הבירור של האדם מבוח אור שמחת הרגלים, מתגלה הבוח בנפש לגלות את אור האמת, היבן נמצאת השמחה האמיתית שלשם הנפש צריכה לערוג, ואיפה נמצא מקום מדרגתו שלו שהוא בבחינת בכך שהנפש שלו עורגת.

באשר האדם אינו עמל לברר את החלקים הללו, נאמר עליו לשון רגל הבתוב ראשון בתורה: "ולא מצאה היונה מנוח לבף רגלה" (בראשית ח, ט). יונה נמשלה לבנסת ישראל, כמו שבתוב: "בנפי יונה נחפה בבסף" (תהלים סח, יד). באשר מתגלה מדרגה של מבול, שהבול מבולבל, הבול מעורב, אזי העולם אינו עומד על מקומו, ולכן נקראת התורה "תורת בבל", שבלולה מהבול. ואז הוא נמצא במדרגת בבל, במדרגת מבול - ואז נאמר עליו "והיונה לא מצאה מנוח לבף רגלה"...

באשר לא ברור לאדם 'מה יפו פעמיך בנעלים', שבני ישראל עולים לרגל, שעל שם כך נקרא נעל, שנעלה ועולה לרגל - ובאשר זה לא מתגלה נעלים דקדושה, אז נאמר עליו "והיונה לא מצאה מנוח לבף בקומת האדם עצמו, כל קומת המועדים שלו, זוהי קומתה.

אך כאשר האדם זוכה, הוא מגיע לבחינה אותה אמר אברהם אל המלאכים בליל פסח: "יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם" (בראשית יח, ד), שהאדם רוחץ את רגליו מהאבק שנמצא עליהם. ממוקם ההליכה של ההרגל שלו, אז הוא זוכה למה שנאמר במלאכים: 'ורגליהם רגל ישרה' (יחזקאל א, ז), והוא מגיע למקום של "והאלוקים עשה את האדם ישר" (קהלת ז, ט), לעומת: "והמה בקשו חשבונות רבים" (שם). מה שמתגלה בחוץ זהו ה'המה בקשו חשבונות רבים', ושם היונה לא מצאה מנוח לכף רגליה.

אך כאשר האדם מקיים בעצמו את 'יוקח נא מעט מים' ומסיר את האבק שנדבק ברגליו, הוא מסיר את הערגה והתשוקה מהמקומות שאינם אמת, אז הוא זוכה להגיע למדרגה שנאמרה במלאכים 'ורגליהם רגל ישרה', ההליכות שלהם, 'לכתך אחרי במדבר' (ירמיהו ב, ב), רגל ישרה.

ולישרי לב שמחה - ע"י בירור הנפש

מי שזוכה להגיע למקום הזה, עליו נאמר 'ולישרי לב - שמחה' (תהלים צז, יא). כל זמן שההליכות של האדם הם הרגל דקלקול, או כוח ערגה של קלקול, הוא לא זוכה למדרגת רגל ישרה, אלא ל'רגליה יורדות מות' (משלי ה, ה), ואז הוא לא יכול להגיע למדרגה של "ישרי לב שמחה".

"ישרי לב" הם אלו שמדמים את עצמם למלאכים, הם אלו שביררו את ההרגל שלהם. המלאך - על שם שליחותו הוא נקרא, הרי שתמיד משתנה שמו לפי השליחות שהוא עושה, אין לו כוח של הרגל. אין לו גם את הכוח של ערגה למקומות הקלקול, ולפיכך הוא עורג מהמקום שמשם הוא משתלח.

בשנעמיד א"כ את תמצית הדברים, בג' מועדים, מתגלה בהם הכח של שמחת החג. זהו הזמן שמכוחו מאיר לכל השנה הכח בנפשו של האדם, לברר ולבער את שני החלקים הללו, לבער את חלקי ההרגל שאינם של קדושה, ולכוון ולדייק את הנפש, שההרגל היסודי שבנפש יהיה 'ותרגילנו בתורתך', ו'שויתי ה' לנגדי תמיד'.

את בוח החמדה שבנפש, את בח הרצון שבנפש, את בוח הערגה שבנפש, להיבן הוא פונה. מי שמציאותו 'ולישרי לב', הוא מברר את שני החלקים הללו שנתבארו, הוא מסיר את לב האבן מקרבו ונגלה אצלו "לב בשר".

קרבת פסח, זהו הקרבן שבל בני ישראל יחד נצטוו לאבול בשר. לבל המועדים בולם יש קרבן חגיגה, אך בפסח יש בשר של פסח, בלומר, מדרגת האדם בפסח היא "לב בשר". מי שהלב שלו הוא "לב אבן" והוא אובל בשר, מדרגתו ומדרגת הקרבן רחוקים זה מזה.

באשר אנו מצפים לבית המקדש, שנאבל שם מן הזבחים ומן הפסחים, אנו מצפים לבניין בית המקדש לאבול מן הקרבנות, אבל - צריך שהלב יהיה לב שהוסר ממנו לב האבן, ונגלה אצלו לב בשר.

מי שהסיר את בח ההרגל ואת בח הערגה, ובירר זאת לעצמו, אזי בח עומק נפשו מתגלה בלב בשר, ומתגלה בו בחינת "ולישרי לב שמחה".

העבודה המעשית בבל יו"ט - לברר סיבת השמחת יו"ט

בשמגיעים ימי המועדים ובאים לברר את חלקי הנפש, דבר ראשון האדם צריך לברר, האם הוא שמח באמת בימי החג.

צריך לדעת, שרוב בני האדם אינם שמחים ביו"ט, ואפילו לרגע! לא מדובר באן על מדרגת הגר"א, שאמר שהמצוה הקשה ביותר היא לשמוח רצוף שבעה ימים.

רוב בני האדם יש להם אי אלו רגעים של קורת רוח ביו"ט, אך שמחה אמיתית, אפילו לרגע אחד אינה קיימת אצל רוב בני האדם. מי שהיה לו רגע אחד של שמחה, הוא בבר נגע במקור הרגל.

בדי שתהיה שמחה אמיתית ביו"ט, צריך גילוי בנפש של "ולישרי לב שמחה", שהאדם הסיר את כל ההרגלים, וכל הערגות למקומות הלא נבונים, וה"ערגה" של הנפש - לפחות חלקה - פונה למקום האמיתי. ובאשר הוא מתחבר לשם, הרי ששם מקום שמחתו.

האדם צריך לברר במה אני שמח. מי שכל שמחתו הינה בבשר ויין - הרי שאת ההלכה לדינא של שמחת יו"ט הוא בודאי קיים, הנפש הבהמית שלו היתה שמחה, אבל במבון השמחה של 'ושמחת בחגך' - הוא עדיין לא נגע ולא פגע.

ולהיבן נוטה אותה שמחה. ומבח בך, ניתן להמשיך את אותה שמחה לבל השנה בולה, אך זאת בתנאי - שהיתה שמחה בזו ברגלים עצמם.

נזבה בעז"ה למועדים, לשמחה, לחגים, ולזמנים לששון.

- [פסח](#) [1]

Featured Image Text:

רגל - מהותו ועניינו

Source: <https://bilvavi.net/shiur/תשעה-רגל-המוסג-034-פסח>

Links

[1] <https://bilvavi.net/pesach>